

Warszawa, 11 lipca 2002 r.

Opinia do projektu ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Druk Sejmowy nr 586)

Uwagi wstępne

Projektowana ustawa ma na celu uporządkowanie dotychczasowych uregulowań prawnych w zakresie ubezpieczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W wyniku wprowadzonej przed ponad 3 laty reformy ubezpieczeń społecznych lata (1 stycznia 1999 r.) wyodrębniony został w ramach FUS fundusz wypadkowy, zasilany tymczasowo składką w stałej wysokości na poziomie 1,62% podstawy wymiaru, mimo przyjętej w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 137, poz. 887 ze zm.) zasady różnicowania stóp procentowych składek. W projekcie ustawy przewidziane jest wprowadzenie już zróżnicowanej składki na ubezpieczenie wypadkowe (od 0,40% do 8,12% podstawy wymiaru składki) w zależności od poziomu zagrożeń zdrowotnych w miejscu pracy i ich skutków.

Projekt przewiduje ponadto pokrywanie z Funduszu Wypadkowego wszystkich odszkodowań z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych niezależnie od form własności, a także zasiłków chorobowych począwszy od pierwszego dnia niezdolności do pracy. Z drugiej strony, Funduszu zaprzestałby finansowania jednorazowych odszkodowań z tytułu wypadków w drodze do pracy i z pracy, które byłyby przejęte przez fundusz rentowy. W projekcie przewidziano finansowanie przez Fundusz prewencji wypadkowej, tj. działań mających na celu zapobieganie powstawaniu wypadków i chorób zawodowych.

Wszystkie te zmiany i nowe uregulowania mają na celu motywowanie pracodawców do tworzenia bezpiecznych i zdrowych warunków pracy oraz poprawy dotychczasowych, co w efekcie zapobiegać ma wypadkom przy pracy i chorobom zawodowym, a tym samym sprzyjać obniżeniu kosztów pracy.

Projekt ustawy o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Uwagi szczegółowe

1. Obecnie świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych regulowane są odrębnie dla poszczególnych grup ubezpieczonych. W przedłożonym projekcie ustawy zakres podmiotowy proponowanej regulacji obejmie wszystkie grupy ubezpieczonych. Ustawa ma na celu kompleksowe uregulowanie ubezpieczenia z wyżej wymienionych zdarzeń.

2. Przewidziane jest finansowanie z funduszu wypadkowego wszystkich odszkodowań dla ubezpieczonych prowadzących pozarolniczą działalność. Aktualnie obowiązujące regulacje różnicują podmioty zobowiązane do wypłat jednorazowego odszkodowania w zależności od form własności. I tak, pracownikom uspołecznionych zakładów pracy i członkom ich rodzin jednorazowe odszkodowania wypłaca zakład pracy (pracodawca), natomiast pracownikom nieuspołecznionych zakładów pracy - ZUS. Projekt przewiduje likwidację nieuzasadnionej w obecnych warunkach społeczno-ekonomicznych nierówności podmiotów wobec prawa i wprowadzenie ubezpieczenia pracodawców od ryzyka konsekwencji finansowych spowodowanych wypadkami przy pracy i chorobami zawodowymi.

3. W projekcie ustawy zawarte zostały regulacje dotyczące wypłat jednorazowych odszkodowań dla pracowników zlikwidowanych przed końcem 2002 r. zakładów pracy. Prawidłowe jest wskazanie jako płatnika tych świadczeń Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

4. Zgodnie z projektem, podstawą ustalania składki na ubezpieczenie wypadkowe będą kategorie ryzyka ustalane dwustopniowo: na poziomie działalności (nie rzadziej niż raz na 3 lata) oraz na poziomie płatników składek - corocznie. zakłada się stopniowe (głównie ze względów organizacyjnych, po stronie ZUS) wdrażanie tych nowych rozwiązań. Początkowo, od 2003 r. różnicowanie składki miałyby miejsce w odniesieniu do grup działalności (projekt przewiduje 29 grup działalności - według kodu Polskiej Klasyfikacji Działalności), a od 1 kwietnia 2006 r. - dla poszczególnych płatników zatrudniających co najmniej 10 osób.

5. W stosunku do firm małych (zatrudniających mniej niż 10 osób) wprowadza się zryczałtowaną składkę w wysokości połowy najwyższej stopy procentowej ustalonej na dany rok składkowy dla danej grupy działalności. Takie rozwiązanie obciąża te podmioty od sporządzania rocznych sprawozdań i słuszne jest zastosowanie wobec tych firm uproszczonej procedury.

6. Istotną zmianą w stosunku do dotychczasowych uregulowań jest proponowane w projekcie wyłączenie z ubezpieczenia wypadkowego wypadków w

drodze do pracy oraz z pracy i włączenie ich do świadczeń z ubezpieczenia rentowego i chorobowego. Rozwiązanie takie spowoduje niewątpliwie zmniejszenie wypłat z Funduszu Wypadkowego, gdyż wypadki te stanowiły w 2001 r. 10,2% ogółu świadczeń i połowę liczby jednorazowych wypłaconych odszkodowań. Za wyłączeniem wypadków w drodze do pracy oraz z pracy z Funduszu przemawia brak związku pomiędzy zdarzeniem losowym zaistniałym poza zakładem pracy a warunkami pracy. Argumentem może być też rozpowszechniona praktyka "podciągania" pod wypadki w drodze do i z pracy niekorzystnych zdarzeń losowych występujących poza miejscem pracy. Część pracodawców chcących utrzymać tego rodzaju ubezpieczenie będzie mogła wykupić dodatkowe polisy w towarzystwach ubezpieczeniowych.

7. Przy szacowaniu skutków finansowych opiniowanego projektu pominięte zostały wydatki Funduszu Wypadkowego na refundację kosztów leczenia skutków wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, związanych ze świadczeniami stomatologicznymi i szczepieniami ochronnymi zleconymi przez lekarza orzecznika. Zgodnie z projektem, Fundusz pokrywać ma ponadto koszty przedmiotów ortopedycznych, których użytkowanie związane jest ze skutkami wypadków. Nie uwzględnienie tych pozycji pomniejsza wiarygodność wyliczonych w projekcie wydatków w wysokości ok. 30 mln zł, choć z pewnością przeprowadzenie takich szacunków na obecnym etapie nastrocza problemów.

8. Słusznym rozwiązaniem jest projektowane wyodrębnienie z części funduszu wypadkowego środków finansowych na szeroko rozumiana prewencję wypadkową, która zawsze jest mniej kosztowna aniżeli zaspokajanie negatywnych skutków zaniedbań w miejscu pracy. Ta działalność z pewnością prowadzi do zmniejszenia zarówno liczby wypadków w miejscu pracy i chorób zawodowych jak i wysokości składek na ubezpieczenie wypadkowe.

Reasumując, projekt w sposób kompleksowy porządkuje dotychczasowy stan prawny, a założone w nim działania nie budzą zastrzeżeń.

Opinia o tej samej treści przekazana została jeszcze innemu Posłowi.

Sporządziła: Małgorzata Dziubińska-Michalewicz